INSTITUT
DRUŠTVENIH NAUKA
Institut od nacionalnog značaja
za Republiku Srbiju

Okrugli sto

SRBIJA I REFORMISANJE INSTITUTA ODGOVORNOSTI 9

6. novembar 2026. godine, 10–17 sati

Institut društvenih nauka,
Kraljice Natalije 45, Beograd
Velika sala na prvom spratu

Institut društvenih nauka
Centar za pravna istraživanja

Advokatska komora Vojvodine

Edicija
KNJIGE SAŽETAKA

Urednici
Dr Ranko Sovilj
Dr Sanja Zlatanović

Programski odbor
Dr Marta Sjeničić
Dr Ranko Sovilj
Dr Sanja Zlatanović
Dr Hajrija Mujović

Organizacioni odbor
Dr Sofija Nikolić Popadić
Dr Marko Milenković
Dr Ivana Stjelja
Dr Svetislav Janković
Anđelija Stevanović
Aleksandar Vukadinović
Petra Stanojević
Nataša Jevtić

SRBIJA I REFORMISANJE INSTITUTA ODGOVORNOSTI
9

OKRUGLI STO

6. novembar 2026, Beograd

KNJIGA SAŽETAKA

Advokatska komora Vojvodine
Glasnik AKV
Novi Sad

Institut društvenih nauka
Centar za pravna istraživanja
Beograd

Ranko Sovilj[*]

SLOBODNE PROFESIJE I KOMPANIJSKO PRAVO – IZMEĐU PROFESIONALNE AUTONOMIJE I KORPORATIVNOG ORGANIZOVANJA I UPRAVLJANJA

Slobodne profesije predstavljaju poseban oblik profesionalnog organizovanja i obavljanja delatnosti, koji se zasniva na načelima profesionalne autonomije, stručne nezavisnosti i individualne profesionalne odgovornosti. Njihovo osnovno obeležje je obavljanje pretežno intelektualnih i specijalizovanih delatnosti, čije izvršenje pretpostavlja sticanje i kontinuirano usavršavanje, kao i ispunjavanje drugih, pravom i pravilima profesionalne samoregulacije utvrđenih uslova. S obzirom na prirodu i značaj poslova koje obuhvataju, slobodne profesije podvrgnute su specifičnom režimu profesionalne regulacije, koji, pored pravnih normi, obuhvata i autonomna pravila profesionalne etike i deontologije. Profesionalna autonomija u ovom kontekstu ne podrazumeva odsustvo pravnog uređenja, već predstavlja normativno ograničenu i institucionalno zaštićenu autonomiju, koja se ostvaruje u okvirima utvrđenim zakonom i pravilima odgovarajuće profesije.

[*] Doktor pravnih nauka, viši naučni saradnik Instituta društvenih nauka u Beogradu, Centar za pravna istraživanja, soviljpeca@gmail.com, rsovilj@idn.org.rs

Imajući u vidu navedena obeležja slobodnih profesija, pitanje njihovog pravnog i organizacionog uređenja dobija poseban značaj na preseku kompanijskog prava i principa profesionalne autonomije. Tradicionalni koncept slobodne profesije polazi od ličnog karaktera profesionalnog angažmana, profesionalne autonomije i odgovornosti profesionalaca, dok savremeni oblici organizovanja delatnosti slobodnih profesija sve češće podrazumevaju njeno institucionalno obavljanje u formi privrednih društava. Time se otvara pitanje odnosa između dva različita pravna koncepta: koncepta slobodne profesije, zasnovanog na ličnim i stručnim kompetencijama, profesionalnoj odgovornosti i pravilima profesionalne etike, i koncepta privrednog društva, kao pravno organizovanog oblika udruživanja lica i kapitala, obeleženog pravnim subjektivitetom, sopstvenom imovinom, kao i primenom imperativnih i dispozitivnih pravila kojima se uređuje njegovo osnivanje i poslovanje.

Ovakva mogućnost institucionalizacije delatnosti slobodnih profesija otvara niz specifičnih pitanja kompanijskog prava, budući da primena statusnih i organizacionih pravila kompanijskog prava na delatnosti pripadnika slobodnih profesija zahteva određeno sagledavanje dva različita normativna režima. Dok je pravni položaj privrednog društva, po svojoj prirodi, usmeren ka uređenju odnosa između društva, njegovih članova, organa i trećih lica, režim slobodnih profesija istovremeno teži očuvanju profesionalne nezavisnosti, lične odgovornosti i integriteta profesionalnog odlučivanja. Stoga, pravno organizovanje slobodne profesije u formi privrednog društva ne predstavlja samo pitanje izbora odgovarajuće organizacione forme, već i pitanje granica do kojih korporativna struktura može uticati na način

vršenja profesionalne delatnosti, a da se pri tome ne naruše njena temeljna profesionalna načela. Kompanijsko pravo, po pravilu, uređuje pravni oblik, organizaciju i način funkcionisanja subjekta koji obavlja određenu delatnost, dok se posebnim propisima, kojima se uređuje konkretna profesija, utvrđuju uslovi za sticanje svojstva nosioca profesionalne delatnosti, pravila njenog obavljanja, kao i režim profesionalne odgovornosti (na primer, Zakon o advokaturi uređuje osnivanje advokatskog ortačkog društva).

Pitanje organizacionih oblika slobodnih profesija dugo nije zauzimalo značajnije mesto u inostranoj pravnoj teoriji, sve do objavljivanja rada R. Grinvuda (R. Greenwood) 1990. godine, posvećenog upravljanju slobodnim profesijama organizovanim u formi ortačkog društva. Ovakav oblik organizovanja posebno je značajan imajući u vidu da ortačko društvo, kao tipično društvo lica, počiva na neposrednoj povezanosti svojstva člana društva s upravljanjem i poslovanjem društva. Ortaci istovremeno imaju svojstvo vlasnika i učestvuju u odlučivanju o poslovanju društva, čime se kontrola neposredno vezuje za profesionalni status lica koja društvo čine.

Takva struktura odgovara tradicionalnom modelu organizovanja slobodnih profesija, u kojem su svojstvo profesionalca, vlasnička kontrola i upravljanje koncentrisani u istim licima. Istovremeno, ona podrazumeva i specifičan režim odgovornosti, budući da ortaci, pored profesionalne odgovornosti koja proizlazi iz neposrednog obavljanja delatnosti, mogu biti izloženi i neograničenoj ličnoj odgovornosti za obaveze društva, u skladu s pravilima kojima se uređuje osnivanje i poslovanje ortačkog društva. Upravo

spoj profesionalne autonomije, vlasničke kontrole i lične odgovornosti predstavlja jednu od ključnih karakteristika ovog organizacionog modela.

Ortačko društvo se tradicionalno smatra naročito pogodnim oblikom organizovanja slobodnih profesija, a njegova rasprostranjenost u ovoj oblasti može se objasniti činjenicom da omogućava neposredno povezivanje profesionalnog integriteta pripadnika slobodnih profesija s upravljačkom i vlasničkom strukturom ortačkog društva. Kod ortačkog društva takva organizaciona struktura istovremeno kreira normativni okvir u kojem se mogu usklađivati različiti, a potencijalno suprotstavljeni interesi profesionalaca, vlasnika i korisnika usluga. Profesionalci teže očuvanju stručne autonomije i ostvarivanju profesionalnih ciljeva, vlasnici teže maksimizaciji profita, dok korisnici usluga očekuju visok nivo stručnosti, kvaliteta i profesionalne pouzdanosti. Specifičnost ortačkog društva ogleda se upravo u tome što se ovi interesi nastoje uskladiti kroz neposredno učešće pripadnika slobodnih profesija u vlasništvu, upravljanju i odgovornosti za poslovanje društva. U tom smislu, odnos slobodnih profesija i privrednih društava može se posmatrati kao odnos između dva komplementarna, ali ne uvek potpuno podudarna principa: principa profesionalne autonomije i principa korporativne organizacije.

Predmetno istraživanje ukazuje da organizovanje slobodnih profesija u formi privrednih društava nužno podrazumeva usklađivanje zahteva profesionalne autonomije i odgovornosti s principima korporativne organizacije i upravljanja. Iako forma privrednog društva pruža odgovarajući institucionalni okvir za obavljanje profesionalne delatnosti, njena primena mora biti

ograničena zahtevima očuvanja stručne nezavisnosti, profesionalnog integriteta i lične odgovornosti pripadnika profesije.

Ključne reči: slobodne profesije, kompanijsko pravo, ortačko društvo, korporativno upravljanje, profesionalna odgovornost

Advokatska komora Vojvodine
Glasnik AKV
Novi Sad

Institut društvenih nauka
Centar za pravna istraživanja
Beograd

Za izdavače
Dr Aleksandar Todorović
V.d. direktorka dr Marta Sjeničić

Tehnički urednik i korektor
Jelica Nedić

Dizajn korica
Ognjen Odobašić

Kompjuterski slog
Tatjana Božić

Štampa
OFFSET PRINT, Novi Sad
2026.

ISBN-978-86-905844-6-8

CIP - - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

347(048)

ОКРУГЛИ сто Србија и реформисање института одговорности (9 ; 2026 ; Београд)
Књига сажетака / Округли сто Србија и реформисање института одговорности 6. новембар 2026, Београд ; [уредници Ранко Совиљ, Сања Златановић]. - Београд : Институт друштвених наука, Центар за правна истраживања ; Нови Сад : Адвокатска комора Војводине, Гласник АКВ, 2026 (Нови Сад : Offset print). - 72, 70 стр. ; 17 cm. - (Едиција Књиге сажетака / Институт друштвених наука, Центар за правна истраживања, Београд)

Приштампан језички истоветан текст штампан лат. - Поједини радови на енгл. језику. - Тираж 30.

ISBN 978-86-905844-6-8 (АКВ)

а) Грађанско право -- Апстракти

COBISS.SR-ID 203852809